

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 236 • Vychází 25. srpna 2023

Milé čtenářky, milí čtenáři,

nový prezident Hospodářské komory a bývalý poradce premiéra Zdeněk Zajíček z ODS v rozhovoru pro Český rozhlas avizoval, že v září podnikatelé a jejich politici opět vyrazí do boje za další zjednodušení povolování staveb. Ale jen těch strategických – elektráren všeho druhu včetně jaderných, elektrických vedení, dálnic, případně železnic. Má to jít až „na hranu“, a k povolení těchto velkých a komplexních investic by mělo docházet v řádu měsíců. Že při tom mají být obětovány ostatní veřejné zájmy včetně ochrany přírody, je nabílední. Zajíček s tím ale narazí u svého bývalého šéfa Petra Fialy, který v pondělí k výročí okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy řekl: „...demokracii, lidská práva, občanská práva nelze dávkovat po kapkách, že nemohou existovat bez svrchovanosti, bez plurality politických sil, bez otevřené veřejné diskuse. A (...) jak pošetilil je snažit se o kompromis s tím, kdo těmto zásadám nevěří. Protože kdo nemá v úctě svobodu v celé její celistvosti, ten bude vždy v pokušení ji omezovat a přerušovat.“ Nebo snad nenarazí?

Prezident Zajíček ale také prozradil, co chystá jihočeský hejtman Martin Kuba: „Například vím, že je připravené území v jižních Čechách u letiště v Českých Budějovicích, kam by se mohl celý řetězec všech firem podílejících se jak na vývoji, tak i výrobě modulárních jaderných reaktorů, umístit. To území je připravené, je to ve spolupráci s krajem a znamenalo by to velmi rychlou dohodu mezi krajem, státem a tím konečným investorem, který by tady takto chtěl zainvestovat a to by samozřejmě, takováto společná investice by přinesla zájem dalších dodavatelů, kteří by se chtěli v tomto území uchytit a být součástí toho trvalého hodnotového dodavatelského řetězce.“ Onen Kubův Jihočeský jaderný park tak konečně dostává nějaké obrysy. Radostné nejsou, ale nebojte, technologická připravenost oněch malých modulárních reaktorů (v anglické zkratce SMR) není tak daleko, jak to někdy z médií vypadá.

Po prázdninách chystáme představení výsledků studie profesora Stephena Thomase, který se zaměřil na všech sedm typů malých a středních modulárních reaktorů, o kterých uvažuje energetická firma ČEZ pro jejich využití v České republice. Vedle toho je u nás ohlašován vývoj hned pěti vlastních designů malých jaderných reaktorů. Public relations kolem některých projektů vytváří dojem, že jsme před zahájením výroby, který naprosto neodpovídá realitě (všechno jsou to jen koncepty) a má přispět zejména k získání nemalých veřejných prostředků na jejich přípravu.

Avšak představy o malých modulárních reaktorech jako budoucnosti jaderné energetiky nachází živnou půdu u politiků, novinářů a posléze i veřejnosti. První výzkum veřejného mínění CVVM na téma malých modulárních reaktorů z června 2020 ale ukázal, že veřejná podpora v této chvíli není nijak velká. Pouze o málo více než čtvrtina (28 %) dotázaných by za přijatelnou pokládala výstavbu malého jaderného reaktoru ve vzdálenosti do 10 km od svého bydliště, nadpoloviční většina (55 %) by to naopak pokládala za nepřijatelné, 29 % dokonce za „rozhodně nepřijatelné“. A co Vy, chtěli byste mít malý reaktor ve svém městě? Pokud se dostanete na náš Zelený úterek 19. září, budete se moci o realitě těchto malých modulárních reaktorů dozvědět více, pozvali jsme si Oldřicha Sklenáře, analytika Asociace pro mezinárodní otázky, která se jim věnuje.

Edvard Sequens

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Druhá ochrana v novém kabátě?	str. 5-6
České lesy chřadnou nejvíce v Evropě. Výrazně poškozených jehličnanů je téměř 80 %	str. 8-9
Pozvánky na akce	str. 17-21

Agrární komora svým postojem proti přírodě škodí zemědělcům, kteří s krajinou nakládají poctivě

Agrární komora vydala 17. srpna 2023 tiskovou zprávu "Kvůli povinným úhorům může klesnout výroba chleba v Česku o 160 milionů bochníků", ve které se tvrdě vymezila vůči vyčleňování tzv. neproduktivních ploch, podmínce zemědělských dotací v nové Společné zemědělské politice (SZP). Environmentální organizace považují použité argumenty za zavádějící a demagogické. Podle nich jsou takové snahy Agrární komory škodlivé a slepé vůči problémům, kterým zemědělské hospodaření čelí. Zbytečně polarizují zemědělskou i širokou veřejnost, aniž by přinášely konstruktivní řešení. Ignorují také fakt, že dotace, na které je podmínka navázaná, jsou veřejnými finančními prostředky, které mají zajistit udržitelné zemědělské hospodaření a finančně kompenzují zemědělce za plnění požadovaných podmínek.

Česká zemědělská krajina částečně přišla o schopnost odolávat dopadům probíhajících klimatických změn, a to vinou nešetrných zásahů ve druhé polovině 20. století (sclování polí, odstranění krajinných prvků nebo odvodnění krajiny) a v důsledku intenzifikace hospodaření právě kvůli dotacím ze SZP po roce 2004. Zároveň sledujeme neustálý pokles početnosti i druhové pestrosti celé řady rostlinných a živočišných druhů. Právě nové podmínky zemědělských dotací se přitom snaží stav krajiny zlepšit a jsou pro českou krajinu jednoznačně více příležitostí než hrozbou.

Martin Rexa, koordinátor zemědělské kampaně Hnutí DUHA, k tomu řekl: "Agrární komora zbytečně poštvává své členy proti správným snahám podpořit ozdravení půdy, zastavit alarmující úbytek biodiverzity, snížit znečištění vod pesticidy a adaptovat krajinu na dopady klimatické změny. Zjednodušuje a manipuluje fakty, bagatelizuje problémy, kterým krajina i zemědělství čelí. Tím svým členům reálně škodí, protože proti nim poštvává i veřejnost, která je právoplatně znepokojena současným stavem. Chápeme, že zemědělci mohou tzv. neproduktivní plochy vnímat jako komplikaci a je potřeba je lépe podpořit, ale cestou není je takto nesystémově odmítat."

"Snahy o zlepšení stavu zemědělské krajiny přináší každá nová reforma SZP, ale i přes jednoznačné doklady o jejich potřebnosti ze strany vědců a poptávku veřejnosti se stále nedaří nastavit takové podmínky zemědělských dotací, aby se podařilo zvrátit dosavadní negativní dopady hospodaření na krajinu. Jedním z důvodů je i postoj zemědělských organizací hájících zejména intenzivní zemědělskou praxi jak na národní úrovni, tak i na úrovni EU. Tisková zpráva Agrární komory plná nepřesností a zavádějících tvrzení je toho dokladem," doplnil zemědělský specialista České společnosti ornitologické Václav Zámečník.

"Skutečné problémy, které v dlouhodobé perspektivě ohrožují potravinovou bezpečnost Česka a Evropské unie, jsou degradované přírodní zdroje – voda a půda, klimatická změna a úbytek biodiverzity. Přijít s takovýmto strašením v době, kdy extrémy počasí ohrožují úrodu po celém světě, je nevkusné. Je třeba hledat smysluplná řešení pro krajinu a zemědělství, a ne se zarytě držet starých pořádků," podotýká Alžběta Procházková ze Světového fondu na ochranu přírody.

“Je také vidět, že významně selhávají ministerstva zemědělství a životního prostředí, když nejsou stále schopna vysvětlit mnohým zemědělcům, proč jsou plochy pro přírodu v naší krajině, která utrpěla v minulých desetiletích obrovské šrámy, potřebné. A co by znamenalo nejednat a spoléhat na to, že se současným převažujícím modelem hospodaření se nám důsledky klimatické změny nebo úbytku biodiverzity zázračně vyhnou,” dodává Martin Rexa.

Agrární komora se tímto útokem pravděpodobně snaží v souladu se svou mateřskou evropskou asociací COPA-COGECA zajistit další odložení ekologických požadavků i pro příští rok. S těmito snahami se bohužel potkává s ministerstvem zemědělství, které na červnovém zasedání Rady Evropské unie požádalo s dalšími státy Evropskou komisi o to samé.

Citace Agrární komory (neseřazené chronologicky) a jejich zpochybnění:

“Nová povinnost vyčlenit tzv. „neproduktivní plochy“ spočívá v tom,

že nejméně čtyři procenta půdy, kterou zemědělec vlastní nebo si pronajímá a kde by se jinak pěstovaly obiloviny nebo olejiny, nelze obdělávat.” “Zemědělci se museli v letošním roce vyrovnat s novými pravidly, podle kterých musí vyjmout z hospodaření nejméně čtyři procenta orné půdy například na úhory, ochranné pásy a další krajinné prvky. Na této části pole nemohou provádět žádné produkční činnosti.” “Tyto ambiciózní požadavky na pěstitele, které má Česko nastavené mnohem přísněji než v mnoha ostatních členských zemích Evropské unie, mohou ve výsledku prodražit výrobu potravin, což si jistě nepřejí tuzemští producenti, ani zákazníci. Považujeme za nespravedlivé a nerovné, že si některé státy vyjednaly výjimky z dodržování pravidel, která musíme plnit my – čeští zemědělci.”

Ve skutečnosti stačí vyčlenit pouze 3 % půdy, ze které za současných podmínek zemědělec nemůže sklídit produkci. Na dalších 4 % lze pěstovat meziplodiny nebo plodiny vázající dusík (např. vojtěška), které lze např. jako krmivo použít. Alternativní možností je vyčlenit jen 4 % úhorů, ochranných pásů a krajinných prvků.

Oproti jiným státům Česká republika umožnila zemědělcům přeměnit úhory z luk a pastvin, ačkoli evropská podmínka je mířená na podporu v rámci orné půdy. Podmínky jsou tak proti evropskému standardu naopak rozvolněny. Naštěstí se nakonec podařilo tuto výjimku omezit jen do roku 2025.

Zemědělské organizace si také oproti původním návrhům vymohly v rámci tzv. celofaremního ekoschématu počítat mezi úhory tzv. zelené úhory, které mohou spočívat v osetí jen jednou rostlinou, např. trávou. Jejich přínos pro biodiverzitu je tak oproti tzv. nektarodárným úhorům výrazně nižší.

“V praxi to znamená to, že se zde volně rozrůstají jakékoliv rostliny a množství různých živočichové včetně plevelů a škůdců, kteří následně ničí úrodu na celém poli.”

- Protipřírodní model implicitně navrhovaný Agrární komorou, tedy intenzivně obhospodařovaná pole a krajina bez jakýchkoli krajinných a přírodních prvků, v kterých by se mohli “množit různí živočichové”, je představa apokalypticky holé agroprůmyslové krajiny a naprosté popření reality toho, že zemědělské hospodaření může fungovat jen díky přírodním procesům. Je také popřením různých státních strategií a koncepcí, které o potřebě obnovovat krajinné prvky a krajinnou pestrost hovoří. Že si takovou představu dovolí vedení zákonem ustanovené a státem podporované instituce komunikovat, je alarmující.

- Zemědělci mají možnost úhory sami osít rostlinami z velmi širokého výběru, a dokonce mohou každý rok úhor rozorat a založit znovu.

- Plochy pro přírodu a biodiverzitu okolo polí stabilizují nebo i zvyšují výnosy plodin skrze zajišťování podpůrných funkcí, jako je opylování, podpora predátorů tzv. škůdců aj. (viz níže). Naopak, rozsáhlé monokultury bez jakýchkoli přírodních prvků jsou nejnáchylnější k rychlému a nekontrolovanému rozšíření tzv. škůdců. Tomu přispívá také časté pěstování plodin po sobě a nevhodné oseední postupy.

“V následujícím roce tak může dojít podle analýzy Agrární komory ČR k úbytku přibližně 86 tisíc hektarů produkční zemědělské půdy.”

- Mluvit o úbytku produkční půdy je zcela zavádějící, jelikož na úhorových plochách nebo v krajinných prvcích se půda může naopak částečně vzpamatovat z intenzivního využívání půdy (není možné zde používat pesticidy ani umělá hnojiva), zlepšit své produkční schopnosti a jako útočiště pro užitečné půdní organismy pozitivně ovlivnit i okolní půdu. Úhory je přitom možné po roce až dvou přesouvat.

- Mezi lety 1948–1989 bylo rozoráno 270 000 ha luk a pastvin, 145 000 ha mezí (tj. 800 000 km), 120 000 km polních cest, odstraněno bylo 35 000 ha lesíků, hájků, remízků a 30 000 km liniové zeleně.

- Vhodně umístěné úhory s pestrou skladbou rostlin mohou plnit mnohé ekologické podpůrné funkce, jako je ochrana půdy před erozí, podpora opylovačů, podpora predátorů škůdců, zádrž vody a adaptace krajiny na dopady klimatické změny atd.

“Z této plochy by mohlo být podle analýzy Agrární komory České republiky vyrobeno například 160 milionů bochníků chleba nebo krmivo pro 170 tisíc prasat.”

“Podle aktuální struktury plodin tak nebudou zasety obiloviny na 47 tisících hektarech (především pšenice a ječmen), některé olejniny na 13,5 tisících hektarech a pícniny v čele s kukuřicí na zeleno mohou přijít o přibližně 16 tisíc hektarů oseední plochy. ... S tím bude následně spojený pokles sklizně pšenice o zhruba 185 tisíc tun, ječmene o bezmála 70 tisíc tun, řepky o 46 tisíc tun, pícnin o 160 tisíc tun, kukuřice na zrno o téměř 22 tisíc tun a cukrové řepy bude méně o takřka 150 tisíc tun.”

“Snížení objemu výroby chleba nebo krmiv pro prasata jsou pouze dva typické příklady z mnoha, které ilustrují, že úbytek oseední plochy některých plodin může mít poměrně zásadní vliv na tuzemský maloobchod s potravinami. Můžeme si potraviny ve větší míře dovážet ... spotřebitel bude vystaven ještě většímu kolísání cen, než jakému čelil v roce minulém, kdy se dále propadala soběstačnost ve výrobě potravin, a naopak zvyšovala závislost na dovozech.”

- Česká republika je z hlediska obilovin soběstačná ze 157 % (pšenice 190 %, ječmen 130 %), z hlediska cukrové řepy ze 137 %, z hlediska řepky olejně ze 108 %. Ani jeden z avizovaných údajných poklesů produkce tak neohrozí soběstačnost ČR.

- Většina v EU vypěstovaných obilnin je použito jako krmivo pro dobytek. V ČR bylo 45 % spotřebované pšenice, 42 % spotřebovaného ječmene, 79 % spotřebované kukuřice na zrno použito jako krmivo. Evropská spotřeba masa je příliš vysoká z hlediska zdravotního i ekologického a přispívá zhoršování klimatické změny.

- Jak ukázaly poslední roky, výkyvy v cenách potravin odvisí od zcela jiných příčin než od ekologických podmínek dotací. Jde zejména o výkyvy v cenách fosilních paliv, ze kterých pochází vnější vstupy do zemědělství (umělá hnojiva, pohonné hmoty atd.) nebo spekulace na trzích s potravinami.
- Výnosy plodin jsou zároveň v současné době mnohem více ovlivňovány dopady klimatických změn skrze nepříznivé počasí a nedostatečně adaptovanou krajinu. Např. kvůli loňskému suchu klesla produkce kukuřice na zrno o 35 %. Klimatická změna bude zásadním faktorem v ohrožení potravinové bezpečnosti v budoucích letech.
- Demagogický argument porovnávající potenciálně vyrobené chleby oproti tzv. neproduktivním plochám není nový. Byl používán např. v Rakousku v minulém roce v (úspěšné) snaze oslabit ekologické požadavky pod záminkou výkyvů spojených se začátkem války na Ukrajině. Jak se však poté ukázalo, jen na 0,6 % neproduktivních ploch uvolněných pro produkci byla pěstována pšenice, z které se potenciálně mohl chleba vyrobit. Naprostá většina ploch byla použita pro pěstování krmiv pro dobytek.

Tisková zpráva Hnutí DUHA, ČSO a WWF

Druhov^á ochrana v novém kabátě?

„V posledních desetiletích čelíme prudkému úbytku biodiverzity, ta je přitom zásadní pro kvalitu našeho života. Na přírodě jsme plně závislí. Pokud bychom zůstali nečinní a úbytek biodiverzity by pokračoval, nevyhnutelné zhroutení ekosystémů by pro nás mělo katastrofální následky. Každý můžeme již dnes pozorovat úbytek hmyzu vč. opylovačů, přitom na nich závisí více než 75 % potravinářských plodin,“ cituje tisková zpráva Ministerstva životního prostředí slova svého šéfa Petra Hladíka. Na ministra to nezní špatně, že?

Nástrojem pro lepší ochranu biodiverzity má být novela zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, která má zahrnout zejména změny v druhové ochraně a také ukotvit ochranu opylovačů. V tiskové zprávě se k tomu píše následující: *„Ochrana všech zvláště chráněných druhů bude nově založena na ochraně jejich biotopu a místních populací. Další podmínky se budou lišit podle nároků jednotlivých druhů a příčin jejich ohrožení. U těch nejvíce ohrožených se bude nadále chránit doslova každý jedinec, ale v případě řady dalších druhů postačí ochrana jejich biotopů. Tato úroveň ochrany odstraní*

nejen nejistotu hospodářů, ale i nepřiměřená omezení, která dnes vyvolávají v praxi problémy například při sběru hub či činnosti amatérských entomologů.“

Ačkoli hodně záleží na detailech, doslova rigidní ochrana jedinců a přehlížení ztráty jejich biotopů byla opravdu slepou skvrnou české ochrany přírody. Zatímco za odchycení libovolného jedince zvláště chráněného druhu hrozí vysoké pokuty nebo vláčení po soudech, ničení celých populací prochází bez povšimnutí nebo se smete ze stolu pro nedostatek důkazů. Jako příklad můžeme uvést nedávný výslech studenta střední školy, který se v novinovém rozhovoru přiznal, že jako malý kluk odchová doma s maminkou housenku otakárka fenyklového. Jak už jsme několikrát v Ďáblíku psali, u drtivé většiny hmyzu nedává ochrana jedinců valný význam, neboť je nelze sbíráním vyhubit, ani kdybyste se hodně snažili.

A když přitlačíme na amatérské entomology, přijdeme o velkou část dat, která nám umožňují hmyz chránit.

Na druhé straně biotop zvláště chráněného druhu chrání už současná verze zákona. V praxi se ale tato ochrana obtížně vymáhá. Biotopem páchníka hnědého nebo zlatohlávka skvostného bývají často staré aleje. Při jejich kácení však orgány ochrany přírody posuzují jako biotopy jednotlivé stromy. Ty bez chráněných druhů se kácí snadněji, zatímco ty s jejich výskytem zůstanou často na místě „na dožití“. Při vykácení zbytku aleje však chybějí stromy, do nichž by se ohrožení brouci mohli později přestěhovat. Nemohou totiž počkat sto let, až nově vysazené stromečky dorostou do potřebného věku, kdy se v nich začnou vytvářet vhodné dutiny.

Léta letoucí se také mluví o změnách v seznamu zvláště chráněných druhů, které by lépe odpovídaly současným znalostem. Původní seznam z 90. let se téměř nezměnil a obsahuje i druhy, které mezitím přestaly být ohrožené nebo ani nikdy ohrožené nebyly. Příkladem mohou být čmeláci. Zákon dnes chrání úplně všechny druhy od kriticky ohrožených až po zcela běžné. Nabízelo by se tedy vypustit ochranu celé skupiny a ve vyhlášce se seznamem chráněných druhů ponechat jen ty čmeláky, kteří to skutečně potřebují. Má to ale dva háčky – jeden praktický a jeden ochránářský. Ten praktický vidím v podobnosti řady druhů čmeláků (a pačmeláků) mezi sebou. Pro správnou determinaci druhu prostě nestačí identifikace „černé tělo s oranžovým koncem zadečku“. Ochranářský háček spočívá zase ve využívání čmeláků v tzv. opylovací službě, pro kterou se často využívají nepůvodní poddruhy a populace našich běžných druhů, především čmeláka zemního. Dosud potřebovali žadatelé o dovoz čmeláků výjimku z ochranných podmínek zvláště chráněného druhu. Čmelák zemní by byl ovšem prvním kandidátem na vyškrtnutí z příslušné vyhlášky.

Ďábel se tedy jako obvykle skrývá v detailech. A nemusí to být jen detaily akcentované v debatě odborníků na ministerstvu, v AOPK ČR a odborných společnostech. Novela zákona (nikoli vyhlášky se seznamem chráněných druhů) projde také meziresortním připomínkovým řízením a pak zamíří do parlamentu. Z minulých zkušeností víme, že zákon o ochraně přírody je v zákonodárném sboru vysoce výbušným materiálem, jemuž se poslanci věnují tím podrobněji, oč méně mu rozumějí. Trochu se proto bojím, aby novela nedopadla jako dort, který vařili pejsek s kočičkou.

Jiří Řehounek

Rodinné bydlení kolem Lipna? Jen zástěrka pro nové rekreační satelity

Výstavba bytů kolem Lipna je jen zástěrkou pro nové developerské projekty rekreačních satelitů, které poškozují životní prostředí. Spolky i mnozí občané požadují výrazné omezení další zástavby.

V médiích se nedávno objevila data o bytové výstavbě v jižních Čechách. Leckoho možná překvapilo, že v roce 2022 se byty stavěly nejintenzivněji v Lipně nad Vltavou, kde jich bylo dokončeno 78, tedy více než v třicetitisícovém Táboře. Mezi lety 2018 a 2022 vzniklo v Lipně celkem 253 nových bytů. Když se však podíváme na počet stálých obyvatel, žilo v roce 2018 v Lipně 594 lidí, zatímco letos 627 lidí.

„Jasně se ukazuje, že na Lipně se nestaví rodinné bydlení, ale nové ubytovací kapacity pro tvrdý turismus. Rozlišit bytovou a rekreační výstavbu je přitom důležité při povolování developerských projektů. Příkladem může být záměr VIVA Lipno, který se úplně vyhnul procesu posuzování vlivů na životní prostředí (EIA). Investor totiž deklaroval výstavbu rodinného bydlení, na kterou se proces EIA nevztahuje. Přitom ubytovací kapacity nebyly letos zdaleka naplněny,“ říká Vladislav Smolka ze spolku Šumava Ne Na Prodej.

Na levém břehu Lipna se přitom v současné době chystá až šestnáct nových developerských projektů s kapacitou 4500 lůžek, jimž by padlo za oběť více než 200 hektarů lesů a luk. Projekty mimo jiné počítají také s výstavbou přístavů pro stovky jachet. Masivní zastavování volné krajiny je podle názoru spolků

v rozporu s Územní studií krajiny Jihočeského kraje. Tento dokument vypracovaný pro Jihočeský kraj výslovně uvádí, že na Lipensku by se již neměly do volné krajiny nové stavby umísťovat.

„Naši petici *Za záchranu „jihočeského moře“ a okolní krajiny už podepsalo více než 4000 občanů, včetně mnoha obyvatel lipenských obcí. Petice mimo jiné požaduje zamezit dalšímu betonování Lipenska. Další výstavba přitom znamená nejen zátěž pro místní přírodu a narušení krajinného rázu, ale i další zhoršení, již tak velmi špatné kvality vody v jezeře, na kterém místní turistický ruch závisí,*“ argumentuje Pavla Setničková, předsedkyně spolku Lipensko pro život.

Rozhodovací procesy, které se týkají rekreačních satelitů kolem Lipna se přitom nezastavily ani v létě. Pokračuje např. proces EIA na rekreační satelit v Kovářově. Krajský úřad Jihočeského kraje vrátil investorovi dokumentaci k přepracování. Ve svém vyjádření se ztotožnil s celou řadou připomínek, které k záměru podaly spolky a místní obyvatelé.

„Jsme zvědaví, jak se investor s požadavky krajského úřadu i s připomínkami veřejnosti a státních orgánů vypořádal. Investor měl předložit variantu záměru s menší rozlohou, která nebude mít významně negativní dopady na přírodu, krajinu a půdu. Dokumentace měla řešit i čištění odpadních vod, vliv záměru na kvalitu vody v Lipně, na mikroklima, přírodní biotopy nebo krajinný ráz,“ vypočítává požadavky na dokumentaci EIA Jiří Řehounek z organizace Calla.

Odkaz na petici v elektronické verzi: https://www.petice.com/za_zachranu_jihoceskeho_more

Tisková zpráva spolků

LIPENSKO
PRO
ŽIVOT

Slunce pro Ukrajinu

„Ukrajina je už rok terčem bombardování a útoků ruské armády, které po celé zemi způsobují výpadky energie. V nemocnicích zhasínají světla na operačních sálech a přístroje na jednotkách intenzivní péče přestávají fungovat. Jedním z nejlepších řešení jsou solární panely – zdroje energie přímo na střeších nemocnic,“ píše se na webu spolku Nesehnutí.

Proto kolegové z Nesehnutí ve spolupráci s ukrajinskou organizací Ekoklub připravili projekt „Slunce pro Ukrajinu“, v rámci něhož vybírají peníze na solární panely, které instalují na střeších ukrajinských nemocnic. První z nich, kterou darovala česká firma SOLSOL, vznikla na střeše nemocnice v Žytomyru. Další instalace proběhla počátkem srpna v Sumách a momentálně se vybírá na solární elektrárnu pro nemocnici ve městě Ovruč.

Pokud zvažujete, že byste také podpořili čistou energii pro ukrajinské nemocnice, podrobnosti k projektu, podrobnosti najdete tady: <https://nesehnuti.cz/slunce-pro-ukrajinu/>.

Jiří Řehounek

Videoprezentace Zprávy o stavu jaderného průmyslu ve světě 2022

<p>Zpráva o stavu jaderného průmyslu ve světě 2022 - krátké shrnutí</p> <p>29. června 2023</p> <p>Promluví:</p> <p>Adéla Jurečková, ředitelka pražské kanceláře Heinrich-Boell-Stiftung</p> <p>Mycle Schneider, hlavní autor Zprávy, přední expert a analytik jaderné energetiky</p> <p>Moderuje:</p> <p>Karel Polanecký, energetický expert Hnutí DUHA</p>	<p>World Nuclear Industry Status Report 2022 - WNISR2022</p> <p>29 June 2023</p> <p>Panelists:</p> <p>Adela Jureckova, director of the Heinrich-Boell-Stiftung Prague office</p> <p>Mycle Schneider, the report's lead author, expert and nuclear energy analyst</p> <p>Moderator:</p> <p>Karel Polanecky, energy expert, Friends of the Earth Czech Republic</p>
---	---

www.worldnuclearreport.org

Prezentace se konala u příležitosti vydání českého stručného shrnutí zprávy v červnu 2023 a pořádala ji pražská kancelář Heinrich-Böll-Stiftung spolu s Callou – Sdružením pro záchranu prostředí a Hnutím DUHA. Prezentací provázal vedoucí autor zprávy, přední expert a analytik jaderné energetiky Mycle Schneider. Do českého kontextu ji zasadila Adéla Jurečková, ředitelka pražské kanceláře Heinrich-Böll-Stiftung. Moderace se ujal Karel Polanecký, energetický expert Hnutí DUHA.

Záznam tlumočený do českého jazyka si pustíte zde: <https://youtu.be/a7iXPBXvy3Y>

České stručné shrnutí Zprávy o stavu jaderného průmyslu ve světě 2022 je ke stažení zde: <https://temelin.cz/ke-stazeni/odborne-studie/zprava-o-stavu-jaderneho-prumyslu-ve-svete-2022-ceske-strucne-shrnuti> .

Plnou verzi World Nuclear Industry Status Report 2022 v angličtině si můžete stáhnout zde: www.worldnuclearreport.org .

Edvard Sequens

České lesy chřadnou nejvíce v Evropě. Výrazně poškozených jehličnanů je téměř 80 %

Aktuální data ukazují, že ze všech 30 zemí, kde každý rok probíhá měření mezinárodního výzkumného programu ICP Forest, je zdravotní stav stromů dlouhodobě nejhorší v České republice a Francii. České národní statistiky to potvrzují a ukazují, že výrazným poškozením trpí téměř čtyři z každých pěti českých jehličnanů. Kampaň Zachraňme lesy žádá změnu lesního zákona, který by vedl k ozdravení našich lesů.

Ztráta jehličí dosahující 25 až 60 % vůči referenční koruně zdravého stromu byla v roce 2021 identifikovaná u zhruba 70 % jehličnanů, meziročně o tři procentní body více. Spolu se stromy, které

ztrácejí ještě více jehličí, je tak výrazně poškozených celkem téměř 80 % všech jehličnanů starších 59 let. Závažnost situace připouští i Ministerstvo zemědělství ve své loni publikované zprávě o stavu lesa.

Zdraví evropských lesů je od roku 1986 každoročně zjišťované výzkumným programem ICP Forests prostřednictvím toho, nakolik stromy ztrácejí listy či jehličí. Problémy koruny stromu přitom úzce souvisí s odumíráním kořenů, snížením přírůstu i úhynem stromů. ICP Forests přitom ukazuje, že i v Evropě je celkově méně zdravých stromů než před třiceti

lety. V České republice byl v roce 2021 pozorovaný pokračující zvýšený úhyn lesních dřevin na 122 monitorovacích plochách České zemědělské univerzity v Praze a Botanického ústavu AV ČR, kde se hodnotilo 4254 stromů. Zároveň i z poslední srovnávací studie zpracované v týmu 36 mezinárodních expertů pro Ministerskou konferenci na ochranu lesů v Evropě a nazvané Stav evropských lesů vyplývá, že české lesy mají v celoevropském měřítku dlouhodobě výrazný problém. V současném oteplovajícím se klimatu je již jednoznačně znát, že se nemýlily nyní již dekádu staré vědecké predikce předvídající konec smrkových monokultur ve střední Evropě. Nevhodně vysázené lesy se rozpadají po celé republice a v nížinách, kde dosud odolávají, pravděpodobně rovněž během několika let uschnou. Hnutí DUHA v rámci kampaně Zachraňme lesy již v roce 2018 předalo Ministerstvu zemědělství sadu komplexních návrhů, jak zvrátit tyto negativní trendy a zároveň ušetřit státnímu rozpočtu miliardy korun ročně.

Jan Skalík, koordinátor kampaně Zachraňme lesy, uvádí: „Stát už desetiletí leje miliardy z našich daní do umělých výsadeb a výsledek je, že máme nejméně nemocné lesy v celé Evropě. Mají-li čtyři z pěti jehličnanů výrazný zdravotní problém, není řešením, abychom uspěchaně sázeli a připláceli na další jehličnaté sazenice. Potřebujeme, aby Ministerstvo zemědělství konečně přišlo s návrhem lesního zákona, který bude v souladu s odbornými doporučeními kampaně Zachraňme lesy, a díky kterému se zdraví lesů začne komplexně zlepšovat.“

Tisková zpráva Hnutí DUHA (redakčně upraveno)

V českobudějovickém Bagru se přemnožují sinice a šíří invazní ryby

V polovině srpna odborníci zkontrolovali ekologický stav nádrže Bagr v lesoparku Stromovka v Českých Budějovicích. Vědci z Biologického centra Akademie věd ČR (BC AV ČR) provedli průzkum rybí obsádky, který cíleně doplní již probíhající sledování kvality vody realizované pracovníky státního podniku Povodí Vltavy z Českých Budějovic. Podle předběžných zjištění je stav nádrže nevyhovující, ve vodě se přemnožují sinice a vyskytuje se tu nežádoucí invazivní druh ryby slunečnice pestrá. Průzkum odborníkům zadala Magistrát města České Budějovice. Výsledky poslouží k navržení vhodných opatření ke zlepšení kvality vody v Bagru. K aktuální podobě nádrže mohou vyjádřit svůj názor i obyvatelé a návštěvníci Budějovic ve veřejné anketě.

Od pondělí 14. do středy 16. srpna zjišťovali vědci z Hydrobiologického ústavu BC AV ČR složení a množství ryb. „Použijeme jak aktivní lovné metody, jako jsou různé velké záťahové sítě během dne a v noci, tak i pasivní metody jako vrše a tenatové sítě, které budou ve vodě instalovány přes noc,“ říká Petr

Blabolil z Hydrobiologického ústavu BC AV ČR s tím, že zároveň vyberou nejlepší metodu ke vhodnému monitoringu a případným odlovům v nadcházejících letech.

K současné podobě Bagru se může vyjádřit i veřejnost. Odborníci budou během odlovů v polovině srpna provádět ve Stromovce dotazníkové šetření. Anketa je zároveň dostupná zde: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdjBn1Wn5uhCgTgcPxsx8CSleiOu7nC6bBC3GYBv3DrAyM-cg/viewform>.

Ačkoli se Bagr nachází ve veřejném lesoparku nedaleko centra města, z odborného hlediska byl doposud značně přehlížen. Příležitostně rybí obsádku sledovali studenti Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích během praktických biologických kurzů. Mezi nimi byla i Michaela Dvořáková, která nádrž podrobně zkoumala během své bakalářské práce pod vedením Petra Blabolila. Až tato práce přinesla detailnější údaje a upozornila na současný nevyhovující stav kvality vody. Té neprospívá ani složení rybí obsádky. „Doposud nejhojněji zjištěným druhem byl okoun říční do velikosti 10 cm. Byl tu potvrzen i výskyt populace invazivní slunečnice pestré, což je ryba původem ze Severní Ameriky šířící se po Evropě, která figuruje na takzvaném černém unijním seznamu a nesmí se vypouštět do volných vod. Ve společenstvu zcela chyběli vrcholoví predátoři, jako je štika nebo candát,“ přibližuje Petr Blabolil.

Vodohospodářská laboratoř státního podniku Povodí Vltavy z Českých Budějovic monitoruje kvalitu vody nádrže Bagr a jejího přítoku od března letošního roku. Odběr vzorků se provádí v pravidelných čtrnáctidenních intervalech. Cílem je zjistit zejména sezónní vývoj živinového zatížení této nádrže, které má rozhodující vliv na tzv. zelenání vody způsobené rozvojem sinic a řas (obecně fytoplanktonu). Klíčový je z tohoto pohledu zejména fosfor, který se do vody dostává nejčastěji z odpadních vod a z uměle hnojených polí. „Na základě doposud získaných výsledků překračuje

průměrná koncentrace fosforu v nádrži o více než 20 % nejvyšší přípustnou koncentraci celkového fosforu (0,05 mg/l) pro vodárenské a rekreačně využívané nádrže dle nařízení vlády 401/2015 v aktuálním znění. V případě hlavního přítoku je tento limit překročen v průměru o více než 35 procent,“ říká Jan Potužák z Povodí Vltavy. Přestože množství fosforu dosahuje relativně vysoké úrovně, na celkovém množství (biomase) fytoplanktonu se to doposud nikterak extrémně neprojeví. Za pozornost však stojí významný nárůst množství potenciálně hygienicky rizikových sinic v průběhu července. Na počátku srpna již sinice tvořily hlavní složku společenstva fytoplanktonu a předpokládá se jejich další rozvoj.

Výsledky komplexního průzkumu budou sloužit jako podklad pro návrhy řešení, jak s Bagrem naložit, aby se zlepšila kvalita vody. Podle odborníků by se měly v první řadě odstranit ryby, které vyžírají zooplankton, jehož nedostatek následně vede k přemnožení sinic a řas. Klíčové bude také významně snížit množství živin (zejména pak fosforu), které se do Bagru dostávají jeho přítokem. K dosažení tohoto cíle by mohlo přispět i vytvoření dostatečně kapacitního mokřadu či vhodného typu kořenové čistírny v přítokové části, což by plnilo nejen funkci estetickou, ale zároveň by se přirozenými biologickými procesy odstraňovaly živiny, čímž by docházelo ke zlepšení kvality přitékající vody. Takovýto prvek by současně podpořil i biodiverzitu vodních a mokřadních rostlin a živočichů. V neposlední řadě by se měly vyčistit břehy a vytvořit písčnatou pláž pro zvýšení atraktivity místa a různorodosti prostředí.

Tisková zpráva BC AV ČR

Evropští hnízdící ptáci reagují na nedávné změny klimatu jen pomalu

Podle nového výzkumu se hnízdící ptáci v Evropě za posledních 30 let posunuli v průměru o 2,4 km ročně. Toto zjištění se výrazně liší od očekávání založených na změnách klimatu a prostředí, kterým v tomto období došlo. Pouze na základě změn klimatu vědci předpokládali, že průměrné posuny areálů jednotlivých druhů měly být přibližně o 50 % rychlejší.

Ve studii, kterou dnes zveřejnil prestižní vědecký časopis [Nature Communications](#), byly použity údaje o 378 druzích ptáků shromážděné v rámci dvou celoevropských atlasů rozšíření ptáků (EBBA1 a [EBBA2](#)), které s odstupem 30 let vypracovala Evropská rada pro sčítání ptáků, přičemž druhý atlas spolukoordinovala Česká společnost ornitologická ČSO.

Výzkumníci zjistili, že lokální kolonizace a vymírání v rámci areálů druhů byly jen slabě ovlivněny změnou klimatu, ke které došlo mezi oběma obdobími průzkumu. Ukázalo se, že větší roli hrály klimatické podmínky v době prvního průzkumu. Jedním z klíčových faktorů, které rozhodovaly o tom, zda byla nová oblast kolonizována, nebo zda populace vyhynula, byla míra, do jaké se v blízkosti oblasti nacházely jiné populace daného druhu, což usnadňovalo kolonizaci a minimalizovalo vymírání, pravděpodobně díky přísunu ptáků ze sousedních oblastí. Toto zjištění ukazuje, že jsou-li místní populace propojené a mohou spolu komunikovat, mají mnohem menší pravděpodobnost vyhynutí a jsou také odolnější vůči dopadům změny klimatu.

Spoluautor studie, profesor Stephen Willis z Durhamské univerzity, říká: „Naše zjištění ukazují dvě zajímavé reakce na nedávné změny klimatu. V některých oblastech může docházet ke zpožděné kolonizaci, kdy druhy nejsou schopny následovat zlepšující se klima, možná proto, že na nových lokalitách ještě nejsou k dispozici vhodná stanoviště nebo kořist. Naopak menší počet vymírání v oblastech, kde je předpokládáme,

může znamenat tzv. extinkční dluh. Vzniká, když jsou druhy odsouzeny k vyhynutí v důsledku nepříznivého klimatu, ale přesto se jim daří přetrvávat, někdy i po dlouhou dobu, než dojde ke změně klíčových omezujících faktorů, jako je jejich preferované stanoviště.“

Hlavní autorka, Christine Howardová, dodává: „Klíčová role jiných než klimatických faktorů při změnách areálu výskytu ukazuje, že klima je pouze jedním z faktorů ovlivňujících populace evropských hnízdících ptáků.“

„Právě zveřejněná práce ukazuje, jak lze strukturovaná data z průzkumů

shromážděná v mnoha zemích využít k lepšímu pochopení příčin úbytku a přírůstku druhů,” vysvětluje Sergi Herrando, místopředseda EBCC, který vedl sběr dat pro druhý evropský atlas EBBA2.

Petr Voříšek, spoluautor a koordinátor atlasu, dodává: „Na sběru dat použitých v této studii se podílelo obrovské množství lidí. Jen druhý atlas hníždění shromáždil údaje od 120 000 terénních pracovníků včetně členů ČSO – občanských vědců, což umožnilo systematický průzkum 11 milionů km² ve 48 zemích.”

Tisková zpráva ČSO (redakčně kráceno)

Rekordní požáry v Kanadě – podmínky pro vznik požárů jsou kvůli změně klimatu nejméně dvakrát pravděpodobnější

Letošní sezóna lesních požárů v Kanadě je nejničivější, jaká kdy byla v zemi zaznamenána. Doposud bylo spáleno více jak 15.3 milionů hektarů – oblast 2x větší, než Česká republika – od začátku roku bylo zaznamenáno více jak 5500 požárů. S požáry byly spojeny nejméně čtyři přímé oběti a ze zasažených oblastí bylo dosud evakuováno téměř 200 000 lidí, což je nejvyšší počet evakuovaných při lesních požárech nejméně od roku 1980. Požární sezóna navíc skončí

nejdříve na přelomu srpna a září, pravděpodobně ale později. Předchozí rekord z roku 1989, kdy požárům podleho 7,6 milionů hektarů byl dosud překonán dvojnásobně.

Mezinárodní tým klimatologů, se ve své [nové studii](#) zaměřil na hodnocení vlivu klimatické změny na vznik povětrnostních podmínek vhodných ke vzniku požárů v kanadské provincii Quebec. Jako hlavní metriku studie využila [Fire Weather Index](#) (FWI), tedy hodnocení rizika vzniku požáru na základě kombinace teploty, rychlosti větru, vlhkosti a srážek.

Ze studie vyplývá, že horké, suché a větrné podmínky, které způsobily požáry v kanadském Quebecu mezi květnem a červencem, byly kvůli klimatické změně nejméně dvakrát pravděpodobnější a o 20–50 % intenzivnější.

Vědci také hodnotili jak horké a suché povětrnostní podmínky (kumulativní denní závažnosti na základě FWI) panovaly v provincii Québec od ledna do července tohoto roku. Ze studie vyplývá, že změna klimatu zvýšila kumulativní závažnost požární sezóny v Quebecu 2023 do konce července asi o 50 % a minimálně sedmkrát zvýšila pravděpodobnost jejího opakování.

Přestože povětrnostní podmínky náchylné k požárům byly bezprecedentní, nejsou již extrémně neobvyklé. V dnešním klimatu lze očekávat, že podobné povětrnostní podmínky nastanou jednou za 25 let, což znamená, že mají asi 4% šanci, že se vyskytnou každý rok. Analýza také ukazuje, že pokud se planeta bude nadále oteplovat, riziko ještě větších požárů dále poroste.

Yan Boulanger, vědecký pracovník Natural Resources Canada, řekl: „Slovo „bezprecedentní“ neodpovídá závažnosti lesních požárů v Kanadě v letošním roce. Z vědeckého hlediska je zdvojnásobení předchozího rekordu spálené plochy šokující. Klimatické změny výrazně zvyšují hořlavost paliva dostupného pro lesní požáry - to znamená, že jediná jiskra, bez ohledu na její zdroj, se může rychle změnit v planoucí peklo.“

Clair Barnes, výzkumná pracovnice Granthamského institutu pro změnu klimatu a životní prostředí, Imperial College London uvedla: „Zatím zkoumalo vliv změny klimatu na počasí při požárech pouze několik atribučních studií. A zatímco vliv změny klimatu na jiné extrémní povětrnostní jevy je atribuční vědou dobře popsán, jedinečné vlastnosti požárního počasí v různých oblastech světa znamenají, že studium lesních požárů je složitější. Nicméně i z omezeného počtu dostupných studií je zřejmé, že suché a teplé podmínky vedoucí k lesním požárům jsou po celém světě v důsledku změny klimatu stále běžnější a intenzivnější.“

Friederike Otto, docentka v oboru klimatologie na Granthamském institutu pro změnu klimatu a životní prostředí, Imperial College London doplňuje: „Dokud nepřestaneme spalovat fosilní paliva, počet lesních požárů bude stále narůstat a spalovat větší oblasti po delší dobu.“

Ondráš Přibyla, ředitel Fakt o klimatu, doplňuje: „Pocasí, které vede k požárům, v současnosti přibývá na všech kontinentech. Zřetelně přitom lze pozorovat nárůst pravděpodobnosti i celkové zasažené plochy v jižní Evropě, severní Eurasii, USA a Austrálii a podle některých důkazů existuje podobný trend také na jihu Číny. Platí to i pro Českou republiku, kde průměrná teplota stoupla od roku 1961 o celé 2 °C (přibližně dvojnásobné oteplení oproti světovému průměru). Většina českého území v posledních 60 letech vykazuje rostoucí počet dnů s počasím příznivým pro vznik a šíření požárů vegetace, přičemž po roce 2000 došlo u tohoto trendu k výraznému zrychlení.“

Tisková zpráva Fakta o klimatu (kráceno)

Soud vyhověl původním obyvatelům Austrálie, sklad radioaktivního odpadu na jejich území nebude

Federální soud v australském Adelaide vyhověl protestu zástupců kmene Barngarla proti umístění skladu radioaktivního odpadu na jeho území v blízkosti města Kimba v jižní Austrálii. Soudkyně Natalie Charlesworth prohlásila rozhodnutí o vybudování skladu v lokalitě Napandee je naplatné kvůli nesprávnému postupu bývalého ministra pro správu přírodních zdrojů Keitha Pitta.

Plán ministra Pitta zahrnoval vybudování skladu pro trvalé uložení

nízkoaktivního a dočasné uložení středněaktivního odpadu z nemocnic a univerzit. V roce 2021 ministr vydal rozhodnutí o umístění skladu v Napandee. Využil přitom souhlas obyvatel města Kimba, ale opominul negativní stanovisko kmene Barngarla, jehož členové jsou tradičními vlastníky území, které pro ně má kulturní hodnotu.

Odpůrci projektu požadují, aby pro skladování odpadu byly využity dosavadní skladovací kapacity v lokalitě Lucas Heights. Současná ministryně Madeleine King zatím odmítla komentovat další postup, ale deklarovala, že bude respektovat právo kmene Barngarla na soudní posouzení případu.

Karel Polanecký pro Temelín.cz // foto: The Ecologist

Ryba ulovená u Fukušimy mnohonásobně překročila limit pro radioaktivní cesium

Okouník načernalý (*Sebastes melanops*) ulovený v květnu 2023 v blízkosti havarované jaderné elektrárny Fukušima Daiiči byl silně kontaminován radioaktivním cesiem. Podle měření provedeného provozovatelem elektrárny, společností TEPCO, kilogram ryby obsahoval 18 000 Bq radioaktivního izotopu cesia, což znamená 180krát více, než činí oficiální japonský limit.

Od havárie v roce 2011 TEPCO usiluje o to, aby ryby z blízkosti výpustí, kterými do moře vtéká například kontaminovaná dešťová voda, byly izolovány a nedostaly se na volné moře. Za tím účelem byl instalován systém rybářských sítí. V roce 2022 byla ovšem ulovena ryba silně kontaminovaná radioaktivním cesiem více než padesát kilometrů od Fukušimy, což vedlo TEPCO k obnovení monitoringu a posílení systému sítí. Jedním z výsledků monitoringu je i květnové ulovení silně kontaminovaného okouníka. Lov okouníků načernalých je od roku 2022 ve fukušimské oblasti pozastaven, přestože se úřady domnívají, že radioaktivní kusy pronikly na volné moře z izolované oblasti v blízkosti elektrárny.

Japonsko v těchto dnech se svolením Mezinárodní agentury pro atomovou energii začalo postupně vypouštět do moře vodu (celkem 1,3 milionu tun) použitou k chlazení havarovaných reaktorů. Sousední státy s tímto krokem nesouhlasí kvůli navýšení koncentrace radioaktivního tritia, kterému nezabrání ani úprava a naředění vody.

Karel Polanecký pro Temelín.cz

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Je žížala had?

„Né, žížala je červ, hadi jsou větší,“ odpovídá na zvědavou otázku svého syna filmový tatínek v podání Zdeňka Svěráka. A mýlí se hned dvakrát. Jednak je označení „červ“ biologicky značně nepřesné a žížala patří mezi kroužkovce. A jednak zdaleka neplatí, že by všichni hadi byli větší.

Veležížala obrovská, největší druh žížaly, může měřit klidně dva metry, přičemž některé prameny uvádějí i mnohem více. A pokud byste za obřími žížalami nechtěli cestovat až do Austrálie, pak ve sprašových půdách jižní Moravy žije půlmetrová žížala Hrabětova.

Nu a nejmenším hadem světa je barbadoský slepan *Tetracheilostoma carlae* popsáný teprve v roce 2008. Nejdelší známý exemplář měřil 10,4 centimetru. Z čehož jasně plyne, že jen někteří hadi jsou větší než žížaly. A že mnohem lepším rozlišovacím znakem bude v tomto případě přítomnost páteře.

Jiří Řehounek

„Moje přesvědčení je, že se musí získat politická odvaha, a i přes odpor aktivistů a památkářů to (strategické investice, pozn. redakce) protlačit. I když budou řvát a říkat, že tady se to nesmí zastavět, být tak vysoké. Abychom se stali ekonomickým tygrem, je to důležitější, než jestli se pokazí nějaký ráz. Je to tak paradoxní, že dnes bojují i ekologové s památkáři mezi sebou. Tyto organizace nesmí bránit našemu rozvoji.“

Štěpán Křeček, ekonomický poradce premiéra a hlavní ekonom ve společnosti BH Securities

z rozhovoru „Musíme se zbavit úředníků, kteří se brání nové práci, říká poradce premiéra“, Seznam zprávy, pořad „Ptám se já“ Marie

Bastlové, https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-ptam-se-ja-ekologove-a-pamatkari-nesmi-branit-nasemu-rozvoji-rika-poradce-premiera-235049#utm_campaign=StaticSontentSZ&utm_medium=PodcastyPromoBox&utm_source=StaticSontentSZ&utm_content=ptam-se-ja

Anketa Alej roku 2023 má první nominované

Aleje, které lidé nominují do ankety Alej roku, mají za sebou různé příběhy. Je důležité si uvědomit, že každá alej, ať už stará nebo nově vysázená, má velký význam pro udržitelný rozvoj krajiny. Arnika je proto ráda, že může prostřednictvím Aleje roku představit také mladé aleje, které mohou inspirovat a motivovat další lidi k výsadbám stromů a péči o ně.

K takovým „mladým“ alejím patří třeba už dvě [„Aleje našich dětí“](#) v obci Hatín a Stajka, v okrese Jindřichův Hradec. V roce 2022 se tu zrodil nápad vysadit alej, kterou chtěli rodiče věnovat svým dětem – z 240 obyvatel obce totiž bylo 18 dětí do 5 let. Pro tento účel byla vybrána stará polní cesta pod Hatínem a každý strom byl pojmenován podle jednoho z dětí. Kromě samotné aleje vznikla také kronika, kde má každé dítě a strom jeden list. Na něm jsou fotografie ze sázení a přání dítěti a stromu od rodičů, nebo příbuzných. Alej se stala mezi místními obyvateli rychle velmi populární, a brzo se začaly objevovat i přání starších dětí, které chtěly mít také svůj strom. Zastupitelstvo obce Hatín proto rozhodlo, že ve výsadbě „Aleje našich dětí“ budou pokračovat a nabídnou stromy také ostatním dětem v obci, ve věku do 15 let. Pro jejich výsadbu hatínská komunita vybrala zanedbanou ovocnou alej u vesnice Stajka, která je součástí obce Hatín. Na jaře 2023 byly staré polámané stromy odstraněny a zbývající stromy odborně prořezány a na podzim 2023 budou na volná místa v aleji vysazeny nové ovocné stromy.

[Podobnou alej](#) vytvořil spolek Zelený Vyškov ve městě Vyškov na podzim roku 2019. Zde se na sázení podílela veřejnost a další neziskové subjekty a bylo vysazeno 25 ovocných stromů. Ovocná alej lemuje cyklostezku a poskytuje kolemjdoucím nádherný výhled na hrad Buchlov. Mezi stromy této alej najdeme i málo vídané druhy ovoce, jako jsou mišpule nebo moruše, což z ní činí ještě atraktivnější místo pro procházky.

Pokud znáte alej s podobným příběhem z vašeho okolí, neváhejte ji také do soutěže nominovat. Je k tomu potřeba vyplnit jednoduchý [nominální formulář](#) na webové stránce [alejroku.cz](#). Zámci o nominaci budou vyzváni k přiložení jedné až tří fotografií aleje, označení GPS umístění a dodání krátkého textu o nominované aleji. Text může pojednávat o historii aleje, jejím významu pro místní komunitu, nebo se zaměřit na osobní vztah nominujícího k aleji.

Do ankety Alej roku 2023, kterou spolek Arnika pořádá již po třinácté, lidé nominují i vzrostlé aleje, které jsou pro ně pojátkem s historií jejich bydliště, jako je třeba [Rytiřská cesta – Alej pod Hořínkovou hájenkou](#). O tu se stará místní ČSOP. Krásná, javorová cesta nabízí úchvatný pohled na hrad Buchlov a má své kořeny na počátku 20. století. Tehdejší páni hradu z rodu Berchtoldů nechali vysázet širší cestu pro koňské povozy a užší pěšinku pro pěší.

Mezi nominovanými však najdete i aleje, které po staletí dotvářely genia loci a dnes jim [hrozí vykácení](#). Právě pro aleje, ve kterých byla v minulosti z finančních či jiných důvodů zanedbána údržba, připravila Arnika spolu s firmou Groown v rámci speciální cenu – ošetření kořenovou injektáží v hodnotě 30 000 korun.

Alej roku probíhá podle harmonogramu, který naleznete na webové stránce [www.alejroku.cz](#). Kromě ocenění hlavní vítězky (aleje s největším počtem hlasů) jsou vyhlašováni vítězové v jednotlivých krajích. V rámci ankety probíhá také fotosoutěž, ve které se hodnotí tři nejkrásnější fotografie alejí. První fotografie, kterou zájemce nahraje, se zapojuje do fotosoutěže. Patroni a patronky ankety potom vybírají nejlepší fotografie.

Cílem ankety Alej roku je přitáhnout zájem lidí k alejím a stromořadím, které patří ke zdravé a fungující krajině. Vzrostlé stromy jsou důležitou součástí našeho prostředí přinášejí užitek přírodě i lidem. Nám pomáhají např. tím, že omezují hluk ze silnice nebo odnos zeminy z polí. Řidičům usnadňují orientaci v noci nebo za deště. Naše země je protkána tisíci kilometrů silnic, silniček, polních cest a většinu z nich lemují stromořadí. V součtu už to má značný pozitivní vliv na přírodu. Stromy jsou domovem desítek někdy i stovek druhů živočichů. Někteří z nich je využívají při migraci mezi vhodnými biotopy nebo jako loviště. Zapojením do ankety nám pomáháte šířit povědomí o významu alejí a stromořadí v české krajině. Hledejte s námi nejkrásnější vzrostlá stromořadí, upozorněte na ty, kterým hrozí zánik, a

představte nám mladé aleje, které jste sami nebo společně vysadili.

Tisková zpráva Arniky

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Rybníky u Lovětína (lat: 49.2065, lon: 15.056)

Na malém chráněném území můžete při troše štěstí spatřit velké množství méně či více vzácných druhů rostlin a živočichů.

Přírodní památka Rybníky u Lovětína zahrnuje pět rybníků a jejich okolí s podmáčenými porosty. Břehy rybníků jsou zarostlé orobincem a rákosem. Ze vzácnějších druhů rostlin tady můžete narazit například na vodní masožravku bublinatku jižní, pod hladinou rostoucí rdesty či na rostlinu s trošku tajemným názvem žabník trávolistý. Na rašelinných místech mezi rybníky najdete vachtu trojlistou s typickými trojčetnými listy, bílými květy a hořkou chutí.

Jednoznačně nejvzácnějším bezobratlým obyvatelem je zde vážka jasnokvrnná. Nad hladinou se tu prohání některé další druhy, například vážka tmavá či šídlo sítinové. Z obratlovců se zde můžete potkat dokonce se třemi druhy čolků (obecný, horský a velký), rosničkou zelenou, kuňkou obecnou, blatnicí skvrnitou nebo několika skokany, užovkou obojkovou a ještěrkou živorodou. Z rákosin možná uslyšíte hlas chřástala vodního a nad hlavami vám zakrouží krásný dravec moták pochop.

Časová náročnost: 1 hodina

Dostupnost: Autem lze dojet do obce Lovětín a zaparkovat u kapličky v centru obce. Odtud vede na místo nezpevněná cesta mezi poli dlouhá přibližně 500 metrů.

Odkaz na lokalitu na stránce Envirooskopu najdete zde:

<http://www.envirooskop.cz/?rybniky-u-lovetina>

Vybrala pro vás Romana Panská

Envirooskop je podpořen Jihočeským krajem.

Zelené úterky

Calla vás srdečně zve na besedu

Malé modulární reaktory – spása či bláhový sen?

s Oldřichem Sklenářem
analytikem Asociace pro mezinárodní otázky

Firma ČEZ ohlásila stavbu prvního malého modulárního reaktoru v Temelíně v roce 2032. Část lidí v nich vidí budoucnost naší energetiky, vláda dokonce zvažuje jejich podporu. Jak je ve skutečnosti tato technologie daleko? Jde o bezpečnější a levnější řešení než velké reaktory? Zbaví nás jaderného odpadu?

V úterý 19. září 2023 od 17:30 hod.

Klub Horká Vana, Česká 222/7, České Budějovice

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice

tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

a také na <https://www.facebook.com/spolekcalla>

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice.

Příroda v Pískovně Ledenice

s Petrem Veselým (PřF JU),
Tomášem Ditrichem (PedF JU),
Helenou Jaloševskou (ZŠ Ledenice)
& Jiřím Řehounekem (Calla)

odchyt a kroužkování ptáků

*poznávání vodního i suchozemského
hmyzu a dalších zajímavých organismů*

*povídání o významu pískoven
v ochraně přírody*

Neděle 17. září 2023, 9:00

Sraz v Ledenicích u čistírny odpadních vod

*Projekt byl podpořen MŽP. Projekt
nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.*

Ministerstvo životního prostředí

Hnutí DUHA

Místní skupina České Budějovice

Vás zve na exkurzi na Jiřickou nádrž (Pohořský rybník) a místní rašeliniště a do Národní přírodní rezervace Žofínský prales.

Provázet nás budou odborní průvodci prof. RNDr. Jaroslav Vrba, CSc. z Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity a Mgr. Jana Janáková z Agentury ochrany přírody a krajiny České Republiky.

Dozvíte se, proč je Jiřická nádrž výjimečná a proč by zasloužila ochranu.

V Žofínském pralesu se přesvědčíme, zda se může les vyvíjet i bez lesníků.

Odjezd z Českých Budějovic, individuálně vlakem v 9.04 hod. do Kaplice, dále objednaným autobusem, Kaplice-nádraží ČD 9.40 hod., Kaplice - AN 9.50 hod, Malonty 10.10 hod., případně Pohorská Ves. Zpátky pojedeme přes Benešov nad Černou a Kaplici.

V sobotu 23. září 2023

Účastnický poplatek je 100 Kč na osobu. V případě zájmu o účast napište na email: ceskebudejovice@hnutiduha.cz. Počet míst je omezen. Předpokládaný návrat na vlakové nádraží Kaplice 16–17 hod. Předpokládaná délka vycházky je kolem 5-10 km. Vhodné je oblečení do terénu a svačina.

VÝPRAVA ZA KULÍŠKEM

sobota 2. 9. 2023

exkurze za nenápadným obyvatelem našich lesů – nejmenší sovou Evropy, pokus o odchyt a kroužkování kulíška

- **vedoucí:** Mgr. Lukáš Viktora (předseda Společnosti spolupracovníků Kroužkovací stanice Národního muzea, Česká společnost ornitologická, dále jen ČSO) a Mgr. Miroslav Bažant (Blatské muzeum v Soběslavi a Veselí n. L., spolek Táborská bekasina, člen ČSO)
- **sraz:** bude upřesněn později – sledujte webové stránky či FB muzea
- **s sebou:** doporučujeme baterku

Další program najdou zájemci zde: <https://www.blatskemuzeum.cz/prirodou-krok-za-krokem-21-rocnik-cyklu-exkurzi-2023/>

Mezinárodní noc pro netopýry

Přehled jihočeských akcí:

Hrad Šelmberk, 26. 8., 19:30 – 23:00

Trhové Sviny, 29. 8., 19:00 – 22:00

Záchranná stanice Třeboň, 8. 9., 17:30 – 22:00

Chýnovská jeskyně, 8. 9., 19:00 – 22:00

Hrad Landštejn, 9. 9., 18:30 – 22:00

Podrobnosti a přehled akcí v ostatních krajích najdete zde:
<https://www.netopyrinoc.cz/prehled/>

Vize trvale udržitelného rozvoje Lipenska

výstava prací studentek
Ústavu krajinářské architektury
Fakulty architektury ČVUT
Ateliér Kláry Salzmann

**KRAJINA
LIPNA**

2.5.-9.6. Český Krumlov
Městská knihovna

11.6.-14.7. Horní Planá
Kulturní a informační centrum

15.7.-30.8. Frymburk
Obchod se suvenýry Alda

4.9.-31.10. České Budějovice
Jihočeská vědecká knihovna Lidická

Podrobné informace naleznete na lipenskoprozivot.cz

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla posílejte do 15. 9. 2023 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře. Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!